

Sygn. akt II CSK 306/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maria Szulc (przewodniczący)

SSN Monika Koba

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

Protokolant Agnieszka Łuniewska

w sprawie z powództwa J.T. i K.T.

przeciwko Portowi Lotniczemu [...] Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w P.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na rozprawie

w Izbie Cywilnej w dniu 23 marca 2018 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 10 lutego 2017 r., sygn. akt X Ga .../16,

- 1. oddała skargę kasacyjną;**
- 2. oddała wniosek pełnomocnika powodów o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

K.T. i J.T. wnieśli o zasądzenie od Portu Lotniczego [...] kwoty 10 000 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu. Na rozprawie w dniu 2 lutego 2016 r. rozszerzyli powództwo do kwoty 50 351 zł.

Sąd Rejonowy wyrokiem z dnia 1 marca 2016 r. zasądził od pozwanej na rzecz powodów kwotę 50 351 zł oraz orzekł o kosztach postępowania. Ustalił, że powodowie są współwłaścicielami (majątkowa wspólność ustawowa małżeńska) nieruchomości gruntowych, zabudowanych domami jednorodzinnymi położonymi w P. przy ul. O. Sejmik Województwa [...] uchwałą z dnia 30 stycznia 2012 r., która weszła w życie w dniu 28 lutego 2012 r., utworzył obszar ograniczonego użytkowania dla lotniska [...], którego zarządcą jest Port Lotniczy [...]. Nieruchomości stanowiące własność powodów znajdują się w strefie zewnętrznej obszaru ograniczonego użytkowania. Z opinii biegłego wynika, że w wyniku wprowadzenia obszaru ograniczonego użytkowania wartość nieruchomości powodów uległa zmniejszeniu o 6%, tj. o kwoty 24 607 zł i 25 744 zł. Sąd Rejonowy szczegółowo ocenił tę opinię jako pełni przydatną do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. Uznał, że jest ona logiczna, kompletna, fachowa i zgodna z przepisami prawa. W związku z tym oddalił wniosek pozwanej o przeprowadzenie dowodu z opinii kolejnego biegłego. Zaznaczył, że dowody w postaci artykułu G.B., pisma i opracowania K.S. oraz artykułu B.H. były spóźnione w świetle art. 207 § 6 k.p.c.

Sąd Rejonowy podkreślił, że obszar ograniczonego użytkowania został utworzony na podstawie art. 135 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1232 ze zm.; obecny jedn. tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 519 ze zm.; dalej: „p.o.ś.”). Wskazał, że legitymacja bierna pozwanej wynika z art. 136 ust. 2 p.o.ś. Uznał, że roszczenie powodów znajduje podstawę w art. 129 ust. 1 i 2 p.o.ś. Przyjął, że w niniejszej sprawie zostały spełnione wszystkie przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanej, mianowicie ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości w sposób przewidziany w ustawie, powstanie szkody i związek przyczynowy między ograniczeniem sposobu korzystania z nieruchomości w sposób przewidziany w ustawie a powstaniem szkody. Stwierdził, że już samo

objęcie nieruchomości powodów strefą ograniczonego użytkowania spowodowało ograniczenie sposobu korzystania z niej z uwagi na zawężenie uprawnień właścicielskich, wyrażające się np. w konieczności znoszenia ponadnormatywnego hałasu. Spostrzegł, że bez znaczenia w niniejszej sprawie pozostawała okoliczność, iż lotnisko działało jeszcze przed nabyciem nieruchomości przez powodów.

Pozwana wniosła apelację od wyroku Sądu Rejonowego.

Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 10 lutego 2017 r. oddalił apelację i zasądził od pozwanej na rzecz powodów kwotę 3 600 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego. Podzielił w całości ustalenia faktyczne i ocenę prawną Sądu Rejonowego. Podkreślił, że środkiem właściwym do ustalenia, czy wartość nieruchomości uległa obniżeniu z uwagi na ustanowienie obszaru ograniczonego użytkowania, jest wyłącznie opinia biegłego. Uznał, że ta opinia jest wartościowa i przydatna do rozstrzygnięcia, a zamieszczone w niej wnioski zostały logicznie i przekonująco uzasadnione oraz są jednoznaczne i stanowcze. Orzekł, że szkodą podlegającą naprawieniu na podstawie art. 129 ust. 2 p.o.ś. jest także obniżenie wartości nieruchomości wynikające z faktu, iż właściciel nieruchomości będzie musiał znosić dopuszczalne na tym obszarze immisje, na przykład hałas. Spostrzegł, że okoliczność, iż lotnisko funkcjonuje od wielu lat i emitowało hałas także wcześniej, nie pozbawia powodów roszczenia odszkodowawczego. Przyjął, że możliwość dochodzenia takiego roszczenia otworzyło objęcie nieruchomości powodów obszarem ograniczonego użytkowania ustanowionym w uchwale Sejmiku Województwa [...] z dnia 30 stycznia 2012 r. w sprawie utworzenia ograniczonego użytkowania dla lotniska [...]. Oceniał, że ustanowienie obszaru ograniczonego użytkowania wokół lotniska jednoznacznie wskazuje, iż obszary nim objęte są trwale dotknięte niedogodnościami związanymi z sąsiedztwem lotniska i wynikają z braku zachowania standardów jakości środowiska, zatem związek przyczynowy między wprowadzeniem obszaru ograniczonego użytkowania a szkodą powodów jest oczywisty.

Sąd Okręgowy, odnosząc się do zarzutu dotyczącego naruszenia przepisów postępowania związanych z nieprawidłowym rozszerzeniem powództwa, uznał, że pozwana ma rację, wskazując, iż powinno to nastąpić w drodze pisma

procesowego. Wyraził jednak zapatrywanie, że wszystkie przesłanki tego rozszerzenia zostały zachowane, a pozwana niezwłocznie wypowiedziała się w tej kwestii na rozprawie i przedstawiła argumenty przeciwko rozszerzonemu powództwu. Uznał w związku z tym, że uchybienie to nie miało wpływu na rozstrzygnięcie sprawy.

Pozwana wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego, zarzucając naruszenie prawa materialnego, mianowicie art. 129 ust. 2 p.o.ś., a także naruszenie przepisów postępowania, mianowicie art. 321 § 1 w związku z art. 193 § 2¹ k.p.c. oraz art. 378 § 1 w związku z art. 379 pkt 5 i art. 193 § 2¹ k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut naruszenia art. 129 ust. 2 p.o.ś. dotyczy jego błędnej wykładni i przyjęcia, że ponadnormatywne oddziaływanie portu lotniczego przed ustanowieniem obszaru ograniczonego użytkowania pozostaje bez znaczenia dla ustalenia wysokości szkody, gdy tymczasem prawidłowa interpretacja tego przepisu powinna prowadzić do wniosku, że szkoda obejmująca spadek wartości nieruchomości powinna wynikać z przyczyny, jaką jest wejście w życie uchwały Sejmiku Województwa [...] oraz związane z tym faktyczne i realne ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości, a zatem przy ustalaniu wysokości tej szkody należy uwzględniać fakt wieloletniego funkcjonowania lotniska i emitowania hałasu. Pozwana zdaje się sugerować, że art. 129 ust. 2 p.o.ś. znajduje zastosowanie jedynie w sytuacji, gdy ograniczenie sposobu korzystania z nieruchomości nastąpiło po nabyciu przez powodów własności tej nieruchomości. Tymczasem w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się (zob. wyrok z dnia 25 lutego 2009 r., II CSK 546/08, OSNC-ZD 2009, nr D, poz. 103; wyrok z dnia 25 lutego 2009 r., II CSK 565/08, niepubl.; postanowienie z dnia 24 lutego 2010 r., III CZP 128/09, niepubl.; postanowienie z dnia 24 lutego 2010 r., III CZP 128/09, „Izba Cywilna” 2011, nr 5, s. 35; wyrok z dnia 25 maja 2012 r., I CSK 509/11, OSNC 2013, nr 2, poz. 26), że związek ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania z obniżeniem wartości nieruchomości należy rozumieć szeroko. W związku z ustanowieniem obszaru ograniczonego użytkowania pozostaje nie tylko obniżenie wartości nieruchomości będące następstwem ograniczeń przewidzianych

bezpośrednio w treści rozporządzenia o utworzeniu obszaru, lecz także obniżenie jej wartości wynikające z tego, że na skutek wejścia w życie rozporządzenia dochodzi do zwężenia granic własności (art. 140 i 144 k.c.) i tym samym ścieśnienia wyłącznego władztwa właściciela względem nieruchomości położonej na obszarze ograniczonego użytkowania. Właściciel, który przed wejściem w życie rozporządzenia mógł żądać zaniechania immisji przekraczającej standard ochrony środowiska, został w wyniku ustanowienia obszaru możliwości takiej pozbawiony. Szkodą podlegającą naprawieniu na podstawie art. 129 ust. 2 p.o.ś. jest więc także obniżenie wartości nieruchomości wynikające z faktu, że właściciel musi znosić dopuszczalne na tym obszarze immisje.

Zarzuty naruszenia przepisów postępowania dotyczą tego, że powodowie dokonali rozszerzenia powództwa z pominięciem właściwego trybu, tj. złożenia stosownego pisma procesowego do sądu z odpisem dla strony pozwanej, a Sąd Okręgowy nie wziął pod uwagę z urzędu nieważności postępowania w zakresie rozszerzenia powództwa dokonanego przez powodów na rozprawie do protokołu. Z protokołu rozprawy z dnia 2 lutego 2016 r. przed Sądem Rejonowym wynika, że pełnomocnik powodów oświadczył, iż w związku z opinią biegłego rozszerzył powództwo do kwoty 50 351 zł. Pełnomocnik pozwanej wniósł natomiast o oddalenie powództwa w całości, w tym również w zakresie „rozszerzonej kwoty żądania”, nie zwrócił zaś - stosownie do art. 162 k.p.c. - uwagi Sądu na uchybienie przepisom postępowania, wnosząc o wpisanie zastrzeżenia do protokołu. Skarżąca niewątpliwie ma rację, że w niniejszej sprawie doszło do rozszerzenia powództwa z naruszeniem art. 193 § 2¹ k.p.c. Przepis ten został niewątpliwie wprowadzony w interesie pozwanej, jednakże nie zawiera on sankcji. W szczególności w okolicznościach niniejszej sprawy nie ma podstaw do przyjęcia, że jego naruszenie spowodowało nieważność postępowania ze względu na pozbawienie pozwanej możliwości obrony jej praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.).

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

jw